

LA INCÒMODA VERACITAT DEL CANVI CLIMÀTIC

A PROPÒSIT DEL DOCUMENTAL I DEL LLIBRE D'AL GORE

Miquel Àngel Rodríguez-Arias

■ TRES IMATGES

Comença com un *thriller* policíac. Primer una sèrie d'imatges aparentment inconnexes que condueixen les nostres sospites en una direcció concreta. Després, amb una tipografia diàfana i elegant, apareix el títol a sobre d'un personatge que des de la part de darrere d'un cotxe observa amb mirada perduda un paisatge forestal de tardor que es reflecteix parcialment als vidres. La narració salta cap al *biopic* quan veiem com el mateix personatge en blanc i negre, d'esquena i a contrallum, respira a fons, controla els nervis i es dirigeix amb pas decidit cap als focus que il·luminen una gran sala de conferències plena de públic.

El personatge és Al Gore, l'«exnou president dels Estats Units», com ell mateix es presenta, i la pel·lícula és *Una veritat incòmoda* (Gore *et al.*, 2006), un documental de divulgació sobre el canvi climàtic basat en les conferències que fa més de disset anys que imparteix pertot el món. Gore comença el seu discurs amb tres icones visuals. Les dues primeres il·lustren com vam entendre que el planeta era finit i dinàmic a finals dels anys seixanta. Les fotografies fetes durant les missions tripulades a la Lluna del projecte Apol·lo que mostraven la Terra com una petita perla blava tacada de núvols i penjada del firmament ens van demostrar la seva finitud. El dinamisme el van copsar quan a la mateixa època es va publicar la gràfica de Keeling, avui considerada una de les més famoses de la història de la ciència, que dibuixava l'evolució de la concentració atmosfèrica del CO₂ a sobre de l'oceà Pacífic durant la darrera dècada. Les dents de serra que apareixien en la sèrie temporal mostren que a cada cicle anual la

producció i la respiració s'alternaven com a procés dominant en el metabolisme dels productors primaris. Va ser com si de cop veiéssim inspirar i expirar tot el planeta. La tercera imatge icònica és una fotografia de l'albada on l'atmosfera apareix com una capa ridículament prima sobre la immensitat de l'horitzó. La sensació de fragilitat i vulnerabilitat que transmet la imatge ajuda a entendre per què l'activitat humana ha estat capaç d'alterar la composició química atmosfèrica, d'intensificar l'efecte hivernacle i, de resultes, de provocar l'escalfament global de tot el planeta.

■ L'IMPACTE DEL CANVI CLIMÀTIC

El discurs d'*Una veritat incòmoda*, desenvolupat de manera més detallada en el llibre que porta el mateix títol (Gore, 2006), es mou amb rapidesa, claredat i per desgràcia també sovint amb atreviment i manca de rigor, en el terreny de l'impacte i l'atribució. Gore comença mostrant les espectaculars reduccions de volum que han patit moltes glaceres d'arreu del món

i com els testimonis de gel de l'Antàrtida mostren la mateixa variació a la temperatura i al CO₂ en els darrers 650.000 anys. Gore utilitza aquesta relació per postular que la causa del present escalfament és la pujada del CO₂, un raonament que en els cercles acadèmics només es considera una prova circumstancial. Per sort, immediatament aporta la millor prova disponible sobre quina és la causa de l'actual canvi climàtic: els models climàtics que només tenen en compte els factors naturals que afecten la temperatura no poden reproduir les tendències climàtiques observades, però sí que ho fan aquells que incorporen l'alteració del balanç energètic ter-

«EL DISCURS D'«UNA VERITAT INCÒMODA» ES MOU AMB RAPIDESA, CLAREDAT I PER DESGRÀCIA TAMBÉ SOVINT AMB ATREVIMENT I MANCA DE RIGOR»

El documental *Una veritat incòmoda* està basat en les conferències que imparteix Al Gore des de fa més de disset anys.

restre que hem provocat els humans. A continuació parla del cost, econòmic i en vides humanes, de l'impacte dels fenòmens climàtics extrems. Comença bé quan explica que el recent increment en la freqüència d'onades de calor i anys molt càlids és degut al canvi climàtic, però rellisca quan també el fa responsable de la pujada en intensitat i nombre dels huracans, una qüestió encara debatuda amb vehemència en els cercles científics. Per finalitzar la secció explica que la capacitat de l'aire per acumular aigua s'incrementa amb la temperatura. Una atmosfera més calenta xucla més humitat del terra, reté l'aigua durant molt més temps i provoca sequeres. La mateixa atmosfera, quan finalment deixa anar l'aigua, ho fa en quantitats més grans i provoca inundacions.

La *Veritat incòmoda* entra llavors en una fase poc estructurada, aparentment sense fil conductor i on l'espectador rep un bombardeig constant d'informació.

**«UNA VERITAT INCÒMODA»
ÉS EL MANIFEST POLÍTIC
DE QUI VA ESTAR MOLT
A PROP DE CONVERTIR-SE
EN PRESIDENT DE LA NACIÓ
MÉS PODEROSA I LA MÉS
GRAN RESPONSABLE DEL
CANVI CLIMÀTIC»**

Primer mostra que la fusió del permafrost, el terra gelat de les regions boreals, desestabilitza les cases i les infraestructures i fa que els arbres de la taigà, desarrelats, s'inclinin en totes direccions i semblin una colla de borratxos. Després recorre al recurs fàcil i lacrimogen de mostrar un ós polar digital ofegant-se en la immensitat d'un oceà Àrtic que ha quedat totalment lliure de gel a conseqüència de l'escalfament global.

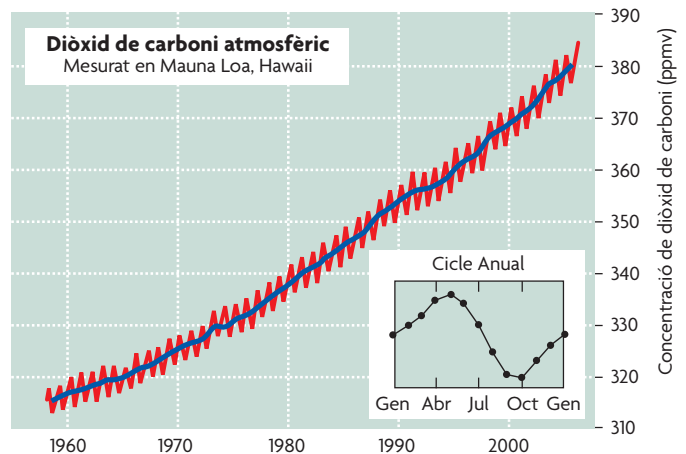
Continua explicant que els canvis en la durada de les estacions de l'any afecten els cicles vitals de moltes espècies i provoquen alteracions del balanç de la natura. Un sac ben ample on Gore, cometent el típic error de confondre canvi climàtic amb canvi global, hi fica sense contemplacions quasi tots els problemes ambientals del planeta: la invasió d'espècies alienes, la sisena gran extinció, la desaparició dels coralls, les mareas roges o l'expansió de les malalties infeccioses noves i emergents.

Però no tot és palla en *Una veritat incòmoda*, i Gore és conscient que està jugant una de les seves millors cartes quan parla de la fusió dels mantells de gel continentals. Primer ens recorda els col·lapses de plataformes de gel a l'Antàrtida que tan sovint hem vist a les notícies. Els satèl·lits van detectar grans basses d'aigua de fusió a la superfície del gel abans de l'esfondrament. Es creu que l'aigua va excavar esquerdes i túnels que reduïren l'estabilitat estructural del gel fins a provocar el col·lapse de la plataforma. El problema és a l'altra banda del món, on ja fa anys que s'observen basses de fusió i esquerdes en regions cada cop més extenses de Groenlàndia. Allà la massa de gel cobreix el terra, de manera que les aigües de fusió penetren fins a la base rocosa, actuen com a lubricant natural i acceleren el desplaçament del gel cap a la costa. El mantell de gel de Groenlàndia podria arribar a col·lapsar-se de manera sobtada. A diferència de l'Antàrtida, on el gel surava, el buidatge sobtat al mar del mantell de gel de Groenlàndia faria pujar uns sis metres el nivell dels oceans i deixaria sota les aigües moltes de les costes on es troba bona part de la població mundial. Gore es recrea en aquesta part del seu discurs i ens mostra simulacions de com es neguen bona part de Florida, San Francisco, els Països Baixos, Pequín, Xangai i Bangla Desh. Finalment, en un crescendo teatral i dramàtic, veiem com les aigües envaeixen lentament la part baixa de Manhattan i omplen un gran espai lliure d'edificis que la veu cerimoniosa de Gore identifica com el World Trade Center Memorial.

■ EL SALT A LA POLÍTICA

Una veritat incòmoda no és un simple documental sobre el canvi climàtic, és el manifest polític d'algú que va estar molt a prop de convertir-se en president de la nació més poderosa del planeta i la més gran responsable del problema que tenim entre mans. La política entra en escena quan Gore ens explica com és que, un cop resolt el contenciós legal que li va donar la presidència a George Bush fill en les eleccions de l'any 2000, va decidir tornar a difondre la veritat sobre el canvi climàtic, el que havia estat l'eix vertebrador de la seva activitat política com a congressista abans de ser vicepresident. El seu, però, no és un discurs canònic, sinó més aviat una cerca contínua dels arguments que li han de permetre llançar pulles a l'administració republicana. Quan parla dels efectes devastadors de l'huracà Katrina a Nova Orleans, és cons-

«AL GORE SEMBLA QUE VOL SER PERCEBUT COM EL PRINCIPAL APÒSTOL DE LA SEVA PRÒPIA CROADA, LA LLUITA CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC, I SEMBLA QUE SE'N SURT»

Corba de Keeling. Aquest investigador fou el primer en adonar-se de l'augment del diòxid de carboni a l'atmosfera, principal causa de l'efecte hivernacle.

cient que els nord-americans consideren la resposta de l'administració Bush davant la crisi com un exemple de manca de previsió, ineptitud i inoperància. Quan mostra com les aigües recobreixen el monument a les víctimes de l'11 de setembre està punxant el cor dels seus compatriotes i els diu que al món hi ha altres lluites a part de la gran croada contra el terror. Al Gore vol ser percebut com el principal apòstol de la seva pròpia croada, la lluita contra

el canvi climàtic, i, de moment, sembla que se'n surt: ha rebut el Nobel de la Pau 2007, premi que comparteix amb l'IPCC.

Quins són els agents del mal en la croada de Gore? Els que enuncia a corre-cuita a la part final del film: l'explosió demogràfica, el creixement de les ciutats, el consum excessiu de recursos i energia, la gestió ambiental inadequada, la desforestació, els incendis, la contaminació, el mal ús de la tecnologia o els efectes col·laterals del nostre model energètic. I quina arma proposa per combatre totes aquestes amenaces? Doncs bé, sense cap mena d'embaràs malgrat la ingenuïtat de la seva proposta, ens diu que la solució a tots els mals és un capitalisme de lliure mercat amb solucions *verdes* econòmicament atractives perquè tecnològicament són més competitives. Impressiona que tota la profunditat, rigorosa o no, del documental se'n vagi a parir panteres amb un tractament tan naïf del problema que oblidava que les regles de joc del mercat actual només afavoreixen el benefici econòmic a curt termini. Excepte alguns casos molt concrets i il·loables, les tecnologies *verdes* només tiren endavant quan se

Sortida del sol per darrere de la Terra vista des de l'espai. Aquesta imatge ajuda a fer-se una idea de com de prima és l'atmosfera.

subvencionen, quan en els càlculs es consideren els costos ambientals, quan l'activitat econòmica està fortament regulada per afavorir-les, quan es planteja la recuperació de les inversions a molt llarg termini o quan les decisions es prenen considerant la maximització de la qualitat de vida del col·lectiu i no només la riquesa econòmica dels individus.

En la part final del film Gore critica novament l'administració Bush per negar-se a ratificar el protocol de Kyoto i enalteix les nombroses ciutats i estats nord-americans que han aprovat mesures voluntàries per aconseguir-lo a nivell regional i local. Llavors es pregunta si els Estats Units estan capacitats per afrontar aquest problema. Ell creu que sí, i per això recorda als seus compatriotes els reptes que van ser capaços de superar en el passat, des de la revolta contra els britànics que els va donar la independència a la conquesta de l'espai. Gore il·lustra aquesta fita amb una altra imatge icònica, la d'Aldrin amb la bandera americana a la superfície de la Lluna. Una imatge que fa de prelude a la fotografia de la Terra obtinguda per una sonda espacial on el nostre planeta és només un petit punt blau en el firmament i que, en una clara autoreferència al començament del film, serveix com a tancament visual d'*Una veritat incòmoda*.

■ SENSACIONS

Una cosa és certa: el documental no deixa indiferent ningú. Quan el vaig veure em vaig emocionar malgrat les incorreccions, mitges veritats, missatges polititzats i solucions pròpies d'un *teletubi*. Gore és molt didàctic i domina l'oratoría. Combina la broma fàcil amb què es

guanya una part de l'audiència amb la subtil ironia amb què capta la resta del públic. El documental s'ha rodat amb molts mitjans, el tractament gràfic és potent i estèticament atractiu, té un bon ritme i el fil argumental atrapa fins al final. Aquestes qualitats cinematogràfiques, però, no expliquen la meua emoció. Sabia que *Una veritat incòmoda* arribaria a molta gent i, tal i com van les coses, això és ara per ara el més important. La gent que treballem al voltant del clima i el canvi climàtic vivim en una frustració constant quan expliquem coses fora de l'àmbit acadèmic. Per molt que t'esforcis a ser convincent, sovint trobes en els teus interlocutors un escepticisme cec i extrem, totalment insensible a qualsevol raonament fonamentat. I això resulta encara més frustrant si pensem que som l'única comunitat científica que de manera periòdica i voluntària emet informes de consens sobre l'estat del coneixement en el seu camp d'estudi. Es tracta dels informes de l'IPCC, sovint més notoris pels atacs que reben que per la informació que contenen. És en aquest context que hem d'entendre l'emoció que a alguns ens provoca el documental de Gore: és un missatge que arriba a la gent, superant el mur amb què topem habitualment. És, però, una emoció agrejolça que no està lliure d'una altra mena de frustració.

L'any 2006 es considera com el punt d'inflexió en la percepció social del problema del canvi climàtic, perquè hi van aparèixer, amb gran ressò en els mitjans de comunicació, *Una veritat incòmoda* i l'*Informe Stern sobre l'economia del canvi climàtic* publicat pel Ministeri del Tresor de Sa Majestat Britànica. La base científica i les alertes que mostren aquests documents, però, fa anys que es poden consultar als informes de l'IPCC.

El més important, per tant, no és què s'ha dit, sinó qui ho ha dit: un polític de fama mundial i un expert d'un ministeri d'economia. Que el prestigi d'una idea depengui de qui la difon i no dels seus continguts és un perill enorme. El senyor Gore és un ésser humà que pot ser desacreditat de moltes maneres –ja ho han provat alguns grups ecologistes que denuncien la ineficiència energètica de la seva llar–. D'altra banda, els informes governamentals no estan lliures de sospita en termes de manipulació política, recordem si no el famós informe també britànic sobre les armes de destrucció massiva a l'Iraq. És frustrant per als climatòlegs que una pel·lícula i un informe econòmic hagin tingut més ressò que la nostra feina voluntària de més de vint anys en l'IPCC.

**«ÉS FRUSTRANT PER
ALS CLIMATÒLEGS QUE UNA
PEL·LÍCULA I UN INFORME
ECONÒMIC HAGIN TINGUT
MÉS RESSÒ QUE LA NOSTRA
FEINA DE MÉS DE VINT
ANYS»**

Tot això no tindria importància si el punt d'inflexió fos real i la societat avancés decididament cap a la resolució del problema. Però la realitat és ben diferent i el canvi climàtic és poc més que un tema de moda i no pas un problema greu del qual tothom n'és conscient.

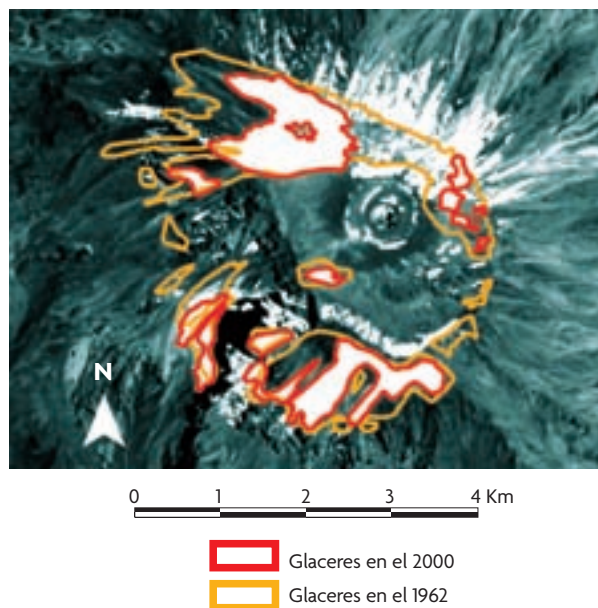
■ ELS ESCÈPTICS I ELS MECANISMES DE LA NEGACIÓ

Encara que tothom declara la seva preocupació per les qüestions ambientals, les emissions continuen creixent de manera imparable i el protocol de Kyoto, malgrat la nimietat de les seves pretensions, no s'assolirà ni de bon tros. Per què en el seu conjunt la nostra societat és escèptica davant del canvi climàtic? Al Gore creu que hi ha tres grans raons i de totes tres en fa responsable el poderós *lobby* del petroli: la creença errònia en una manca de consens científic, la censura i les pressions que han patit els experts que han denunciat les polítiques, o manca de polítiques, d'algunes administracions públiques, i la falsa creença que hem d'escollir entre sanejar l'economia o protegir el medi ambient.

L'any 2004 un estudi publicat a la revista *Science* demostrava quantitativament la falsedat de la manca de consens científic, quan després de mostrejar aleatòriament un 10% dels documents publicats sobre canvi climàtic en la dècada anterior, no en va trobar cap que dissentís sobre les causes (Oreskes, 2004). Paral·lelament un altre estudi va mesurar com es reflectia el consens en les notícies sobre canvi climàtic publicades en els quatre diaris més influents de la premsa nord-americana (Boykoff i Boykoff, 2004). Sorprenentment, més d'un 50% de les notícies declaraven que les causes no estaven prou clares o que no hi havia consens entre els científics.

És possible que les activitats del *lobby* del petroli puguin explicar aquest biaix en els mitjans de comunicació? És tanta la seva força? A part de la pressió típica sobre el poder executiu i legislatiu que fa qualsevol *lobby*, el del petroli també finança individus i institucions que, sota l'aparença d'investigadors independents i centres acadèmics seriosos, es dediquen a atacar sistemàticament la tasca dels veritables investigadors i dels divulgadors del canvi climàtic. Aprofiten que els mitjans de comunicació, quan no són simples plataformes propagandístiques dels mateixos grups de pressió, acostumen a tractar les notícies amb una aproximació dialèctica que aborda els temes

«EL MÉS IMPORTANT NO ÉS QUÈ S'HA DIT, SINÓ QUI HO HA DIT. QUE EL PRESTIGI D'UNA IDEA DEPENGI DE QUI LA DIFON I NO DELS SEUS CONTINGUTS ÉS UN PERILL ENORME»

Gràfic que mostra la pèrdua de les glaceres al Kilimanjaro des de 1962.

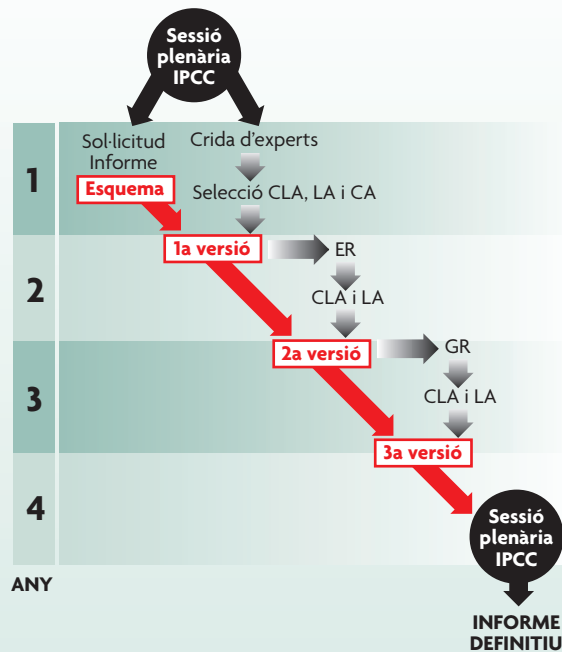
fent servir punts de vista totalment oposats. Aquest mètode que resulta ideal per parlar de política, en el cas del canvi climàtic obre la porta perquè el xarlatanisme dels falsos experts tingui en els mitjans de comunicació sovint el mateix pes que els resultats científics. Aquest problema de fet, el pateixen totes les ciències que generen resultats amb implicacions socials directes.

Podem realitzar l'escabrós exercici d'examinar algun d'aquests documents pseudocientífics. Consultem pertinentment el llibre *Una guia escèptica a «Una veritat incòmoda»* d'un tal Marlo Lewis Jr. (Lewis, 2006), publicat pel Competitive Enterprise Institute (Institut d'Iniciatives Competitives), que té per lema l'impressionant frase «Promovent la llibertat –de l'economia a l'ecologia». El document és una llista de tot allò que el senyor Lewis considera tendenciosos, enganyós, exagerat, especulatiu o erroni en el treball de Gore. Resulta divertit comprovar que la majoria de les crítiques del senyor Lewis podrien ser classificades precisament de tendencioses, enganyoses, exagerades, especulatives o errònies. Especialment abundants són els casos de contraexemples tret fora de context. Aquestes estratègies, però, no són pas exclusives dels escèptics del canvi climàtic. Les trobem en tots els grups que per raons polítiques o religioses se senten amenaçats per alguna veritat determinada com ara els creacio-

QUÈ ÉS L'IPCC I COM FUNCIONA?

L'any 1988 les Nacions Unides van establir el Panel Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC en les sigles en anglès) amb la missió d'avaluar de manera objectiva i comprensiva el nostre coneixement sobre el canvi climàtic. Això s'assoleix amb la revisió sistemàtica de la bibliografia científica i tècnica especialitzada que realitzen voluntàriament els principals experts mundials en cada matèria (IPCC, 2004a). Els resultats d'aquestes revisions periòdiques del coneixement es publiquen en forma d'informes d'avaluació. El primer va aparèixer l'any 1990, el segon el 1995, el tercer el 2001 i el quart en el 2007. La sessió plenària de l'IPCC la formen representants dels governs i es divideix en tres grans grups de treball (Work Group: WG). El primer (WGI) recopila aspectes científics, el segon (WGII) analitza la vulnerabilitat i la capacitat d'adaptació de la societat i dels ecosistemes, i el tercer (WGIII) estudia mesures per limitar les emissions i altres opcions de mitigació. El funcionament ordinari està en mans d'una oficina general, de les oficines dels grups de treball i d'una secretaria logística (IPCC, 2004b).

Per preparar un informe la sessió plenària de l'IPCC decideix primer l'esquema i fa una crida als governs perquè nomenin experts. A continuació les oficines dels grups de treball seleccionen els autors principals coordinadors (CLA) i els autors principals (LA) a partir de la llista proposada pels governs i entre els experts més reconeguts en cada camp que se n'hagin quedat fora. Els CLA sol·liciten llavors l'ajuda d'experts en matèries concretes (autors contribuïdors, CA) i amb els LA elaboren una primera versió de l'informe a partir de la literatura publicada que és revisada per altres experts en la matèria (els revisors experts, ER). Amb els comentaris dels ER, els CLA i els LA preparen una segona versió de l'informe i un primer resum per als gestors i polítics que són revisats pels experts nomenats pels governs (GR). Els GR només poden comentar, i sense caràcter vinculant, el cos de l'informe –se'n fa una tercera versió tenint en compte els seus comentaris, però poden discutir línia a línia el resum pels gestors i polítics. Aquestes darreres versions dels documents

Procés d'elaboració d'un informe d'avaluació de l'IPCC. Tot el procés dura entre tres i quatre anys.

s'han d'aprovar en sessió plenària abans de ser publicats definitivament (IPCC, 2004c). Tot el procés dura entre tres i quatre anys.

Aquest procediment d'elaboració garanteix que l'informe principal sigui un bon recull actualitzat del coneixement sobre el canvi climàtic elaborat pels principals experts en la matèria. El resum per polítics i gestors és en canvi un document de consens on els representants de països com els Estats Units, l'Aràbia Saudita i la Xina –el principal consumidor de petroli, el que més n'exporta i el país que crema més carbó, respectivament– es preocupen de reduir tant com els sigui possible la força de les conclusions. Quan el consens és elevat no poden fer res, però poden alleugerir les conclusions que tenen una mica d'incertesa.

M. A. R. A.

nistes o els negacionistes de l'Holocaust. Michael Shermer, en el seu llibre *Per què la gent creu coses estranyes?* (Shermer, 2002), identifica en aquests grups fins a vuit estratègies de negació: es concentren en els punts febles dels seus oponents sense proposar alternatives, exploten els errors acadèmics per intentar crear la sensació que si s'ha comès un error tot pot ser incorrecte, utilitzen cites

de personatges coneguts o importants –normalment tretes fora de context–, volen fer creure que el debat acadèmic científic habitual implica que es pot dubtar de tot, es concentren en allò que es desconeix i no en allò que se sap, només consideren els coneixements que abonen les seves idees i deixen de banda la resta, sempre es treuen de sobre la responsabilitat de provar les coses i en canvi

l'exigeixen en els seus oponents i, finalment, ignoren la convergència d'evidències.

■ RAONS MÉS PROFUNDES

Potser els escèptics han aconseguit influir en les administracions públiques i en els mitjans de comunicació, però hi ha una qüestió més bàsica que se'ns escapa. Aquestes raons més profundes han de permetre explicar per què gent com els meus pares, que no saben de grups de pressió i que tenen les mateixes dificultats per entendre els resultats científics o els arguments dels escèptics, són tan refractaris a la realitat del canvi climàtic. En Jared Diamond, en el seu llibre *Collapse* (Diamond, 2005), proposa una sèrie de raons per explicar per què els humans tenim tantes dificultats per percebre les crisis ambientals i com, de vegades, la manca de reacció ha portat al col·lapse algunes societats.

Als humans ens costa anticipar els problemes, sobretot si no en tenim cap experiència prèvia. La manca d'experiència, explica Diamond, fa que arribem a esgotar un recurs clau que sempre havia estat disponible o que pensem que una espècie introduïda en territori aliè pugui arribar a representar el mateix paper ecològic i proporcioni el mateix servei que en el seu lloc d'origen. De vegades el fet d'haver patit el problema no representa cap avantatge perquè l'oblidem si ha passat prou temps –qui recorda la darrera riuada quan conrea les fèrtils terrasses d'un riu?– Si l'impacte ja s'està produint, no vol dir que necessàriament ens n'adonem. Potser es tracta d'un problema que no podem mesurar amb els nostres sentits i que només ens resulta evident quan ja és massa tard. Això és típic dels sòls que es degraden per pèrdua de nutrients o per salinització. De vegades els problemes no es perceben perquè els centres d'acció i de decisió estan massa lluny –aquest és el cas de la pobresa, dels conflictes que no surten a la premsa o de la degradació de molts entorns naturals–. També hi ha problemes que es manifesten gradualment en un context amb fortes fluctuacions que emmascaren les tendències. Això és el que ha passat precisament amb el canvi climàtic fins a l'any 2000 i també explica part de la nostra incapacitat per percebre les alteracions del paisatge.

Si un problema l'anticipem o el detectem pot semblar que s'intentarà trobar alguna solució, però massa sovint la resposta és no fer res. Hi ha dos tipus de justificació per

a la inacció, la dita *racional* quan la decisió és el resultat d'algun tipus d'anàlisi o reflexió, i la *irracional* que és una resposta més aviat instintiva o cultural. Entre les respostes racionals hi ha qui anteposa les seves necessitats particulars i la seva qualitat de vida a curt termini als interessos comunitaris o a llarg termini. També són habituals la resposta «no és el meu problema» i l'anomenada «tragèdia dels béns comuns», que esdevé quan tothom s'apropia dels recursos comunitaris pensant que si no ho fa ell, ho farà algú altre. Entre els comportaments *irracionals* tenim des de la simple negació del problema a la desesperació per considerar-lo irresoluble. També són habituals respostes més complexes basades en els valors culturals i religiosos.

El futur del nostre planeta és incert i no només a causa del canvi climàtic. Una cosa, però, és segura: tenim uns quants problemes molt greus entre mans que poden esde-

venir crítics per a la supervivència futura de la nostra societat. Tots els pronòstics coincideixen a assenyalar que l'única resposta que no ens podem permetre és la de no fer-hi res i de moment aquesta és precisament l'opció escollida. Per això són importants iniciatives com *Una veritat incòmoda* que, malgrat tots els seus problemes, ens poden ajudar a redreçar el rumb de la nostra nau a la deriva i dirigir-la cap a un port més segur. ☺

**«TOT I LA PREOCUPACIÓ
PEL MEDI AMBIENT, LES
EMISSIONS CONTINUEN
CREIXENT I EL PROTOCOL
DE KYOTO NO S'ASSOLIRÀ
NI DE BON TROS MALGRAT
LA NIMIETAT DE LES SEVES
PRETENSIONS»**

BIBLIOGRAFIA

- BOYKOFF, J. i M. BOYKOFF, 2004. *Journalistic Bias as Global Warming Bias. Creating controversy where science finds consensus*. Fairness and accuracy in Reporting, Nov/Dec 2004. Disponible en Internet: <<http://www.fair.org/index.php?page=1978>>.
- GORE, A. 2006. *An inconvenient truth: the planetary emergence of global warming and what we can do about it*. Rodale, Nova York.
- GORE, A., WEST, B. i D. GUGGENHEIM, 2006. *An inconvenient truth*. Paramount Pictures.
- DIAMOND, J. 2005. *Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed*. Viking Books. Nova York.
- IPCC, 2004a. *The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*. IPCC Secretariat. Ginebra. Disponible en Internet: <www.ipcc.ch>.
- IPCC, 2004b. *Who is Who in the IPCC*. IPCC Secretariat. Ginebra. Disponible en Internet: <www.ipcc.ch>.
- IPCC, 2004c. *The preparation of IPCC Reports*. IPCC Secretariat. Ginebra. Disponible en Internet: <www.ipcc.ch>.
- LEWIS, M., 2006. *Al Gore's «An inconvenient truth»: one-sided, misleading, exaggerated, speculative, wrong*. Competitive Enterprise Institute. Washington DC. Disponible en Internet: <www.cei.org>.
- ORESQUES, N., 2004. «Beyond the Ivory Tower. The Scientific Consensus on Climate Change». *Science*, 306(5702): 1686.
- SHERMER, M., 2002. *Why people believe Weird Things: pseudoscience, superstition, and other confusions of our time*. Henry Holt and Company. Nova York.

Miquel Àngel Rodríguez-Arias. Laboratori de Recerca del Clima del Parc Científic de Barcelona (LRC-PCB).